

ВІДГУК

рецензента, кандидата психологічних наук, професора, професора кафедри психології факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Зеленіна Всеволода Володимировича

на дисертаційну роботу Сарданової Катерини Олегівни на тему «Емоційна зрілість як чинник психологічного благополуччя особистості раннього дорослого віку», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі психології за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність дослідження емоційної зрілості як чинника психологічного благополуччя особистості раннього дорослого віку є переконливою та зумовлена низкою взаємопов'язаних аспектів. Передусім ідеться про сучасні соціальні умови (стрімкі зміни, економічну нестабільність, інформаційні перевантаження), які підвищують вимоги до здатності людини регулювати власні емоції, зберігати внутрішню рівновагу та приймати відповідальні рішення. Саме емоційна зрілість постає як ключовий ресурс адаптації. З іншого боку, особливої значущості ця проблема набуває в період ранньої дорослості – час активного особистісного і професійного самовизначення, створення сім'ї та прийняття життєво важливих рішень. Рівень емоційної зрілості в цей період безпосередньо пов'язаний зі здатністю долати вікові кризи, здійснювати відповідальний вибір і досягати психологічного благополуччя.

Водночас науковий аналіз засвідчує неоднозначність підходів до розуміння сутності емоційної зрілості, її структури та критеріїв розвитку, а також недостатність емпіричних досліджень, зокрема щодо її ролі у забезпеченні благополуччя особистості в ранній дорослості. Саме це зумовлює потребу в поглибленому теоретичному осмисленні феномену та емпіричному вивченні його зв'язку з психологічним благополуччям, що й визначає актуальність обраної тематики.

Аналіз проблеми емоційної зрілості як чинника психологічного благополуччя особистості Катериною Сардановою здійснено на високому рівні. Це підтверджується тим, що нею використано понад 100 праць, як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Окрім того, дисертантка звернула увагу на певні

дотичні поняття, що дозволило їй здійснити поступовий перехід від загального до конкретного (як-от, емоційна стійкість, емоційний інтелект, когнітивно-емоційні здібності, щастя, благополуччя, екзистенціальне благополуччя, суб'єктивне благополуччя тощо) та сформувані робочі розуміння понять «емоційна зрілість» та «психологічне благополуччя». Особливу увагу дисертантка надає питанню взаємозв'язку чинників психологічного благополуччя, їх відповідності основним сферам особистості (зокрема, мотиваційній та емоційно-регуляторній), що відображають взаємозв'язок гедоністичного та евдемоністичного підходів до благополуччя.

Реалізуючи емпіричні завдання дисертаційного дослідження, Катериною Олегівною було підібрано батарею методик, які дозволили встановити вплив емоційної зрілості, емоційного інтелекту, різних емоційних станів на психологічне благополуччя дорослих. Практичне значення дослідження полягає також в тому, що дисертанкою запропоновано авторські анкети «Емоційна зрілість особистості» та «Психологічне благополуччя особистості». Загалом методологія дослідження є ретельно продуманою. Високий рівень опрацювання емпіричних даних, використання сучасних програмних засобів для статистичного аналізу робить дослідження науково обґрунтованим та методологічно коректним.

Розроблена програма підвищення психологічного благополуччя засобами розвитку емоційної зрілості у дорослих базується на структурно-функціональній моделі розвитку емоційної зрілості, обґрунтованій дисертанткою, та реалізується через чотири послідовні блоки (когнітивний, ціннісний регулятивний та інтегративний), засоби впливу яких співвіднесено з компонентами емоційної зрілості. Всі аспекти покроково представлені у додатках, що дозволяє їх використати на практиці іншим фахівцям. Загалом контрольні зрізи показали, що запропонований підхід є ефективним.

Результати дослідження були апробовані на численних наукових заходах, що свідчить про визнання науковою спільнотою та актуальність досліджуваної тематики. Публікації автора (фахові статті та матеріали наукових конференцій),

повністю відповідають тематиці дисертаційної роботи та розкривають її основний зміст.

Загалом можна зазначити, що дисертаційна робота Сарданової Катерини Олегівни є якісним науковим дослідженням, яке робить вагомий внесок у розвиток психології емоцій та особистості та має значну практичну цінність в контексті розвитку психологічного благополуччя особистості періоду ранньої дорослості. Робота відзначається високим рівнем теоретичної та методологічної обґрунтованості, науковою новизною та практичною спрямованістю. Усі завдання дослідження виконані на високому науковому рівні, а висновки логічно випливають з проведеного дослідження.

Оцінюючи дисертацію Катерина Олегівни Сарданової загалом позитивно, відзначаючи її високий кваліфікаційний рівень, виокремимо низку дискусійних питань, які потребують пояснень і уточнень, зокрема:

1. Обґрунтовуючи сутність емоційної зрілості, дисертантці доцільно було б окреслити її місце серед більш широких феноменів, як от, «зрілість» і «психологічна зрілість», а також більш глибоко проаналізувати підходи саме вітчизняних учених, адже надалі дослідження стосувалося української вибірки.

2. В роботі не зовсім чітко розмежовано назви та змістове наповнення структурних компонентів, критеріїв, показників та рівнів емоційної зрілості особистості. Рівні наведено більше з ілюстративною метою, а не з прикладною. Також не зовсім коректно говорити про «становлення» критеріїв, адже розвиваємо ми показники.

3. Потребує певного доопрацювання літературне оформлення тексту (стиль, структура, цитування тощо).

Разом із тим, вказані побажання не зменшують цінності та загальної позитивної оцінки дослідження. Зміст дисертаційної роботи локалізовано в контексті анотації, яка відповідає основним положенням дисертації, а публікації достатньою мірою відображають результати дослідження.

Висновок. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Катерини Олегівни Сарданової «Емоційна зрілість як чинник психологічного благополуччя

особистості раннього дорослого віку» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю отриманих результатів.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації, їх достовірність та наукова новизна, а також повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих наукових працях засвідчують, що авторкою виконано дослідження на належному методологічному, науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях.

Враховуючи актуальність теми, новизну та значущість отриманих наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна констатувати, що дисертаційна робота Сарданової Катерина Олегівни «Емоційна зрілість як чинник психологічного благополуччя особистості раннього дорослого віку» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 053 «Психологія».

Рецензент:

кандидат психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
факультету психології
УДУ імені Михайла Драгоманова

